

HISTÒRIES DE LLIBERTAT

"CONFIEM QUE EL TEMPS CURI LES FERIDES QUE CADA ANIMAL PORTA A DINS"

La Fundació Miranda treballa amb cavalls recuperats del maltractament i l'abandó, i els proporciona un espai per poder pasturar en llibertat

TEXT I FOTO: **Jordi Ferrando i Arrufat**

El 1729 l'escriptor irlandès Jonathan Swift publicava *Els viatges de Gulliver*, un llibre suposadament d'aventures que és més aviat un tractat de filosofia política i una crítica ferotge a la societat europea de l'època. En l'última part, de vegades exclosa d'algunes edicions infantils per evitar reflexions adultes, el protagonista arriba al país dels *houghnms* i dels *yahoos*, a tots els efectes cavalls i homínids, on l'espècie més evolucionada, i amb escreix, són els quadrúpedes. Al final del llibre el viatger retorna al seu país, però després de conèixer amb aquests éssers que no entenen ni la mentida ni la falsedat, Gulliver no suporta el contacte amb els humans, i s'aïlla en el silenci i la companyia dels èquids, intentant "domar" els éssers humans que viuen a casa seva, als quals considera uns salvatges.

La Rosa no és el Gulliver, però el seu amor pels cavalls és tant o més fort. Actriu, cantant, ensenyant i fundadora d'una escola de teatre, fa quinze anys va començar un nou projecte vital que la va portar fins a un racó dels Pirineus amb dos cavalls i un parell d'ases. Ara és la presidenta i *alma mater* de la Fundació Miranda, una associació que lluita pel benestar dels èquids en llibertat. Sobretot llibertat, insisteix la Rosa. "La primera cosa que vaig aprendre va ser que els cavalls són animals gregaris i claustrofòbics. Això implica que necessiten estar amb altres individus de la seva mateixa espècie i en ambients oberts. Tancar-los i aïllar-los en un establenca, encara que sigui legal, va contra la seva naturalesa i els provoca greus trastorns emocionals", diu la Rosa. No és estrany, doncs, que, seguint aquests principis, la seu de la fundació estigui al Pla de l'Orri, una finca de poc més de 100 hectàrees a les muntanyes del Berguedà, on actualment una sei-

xantena d'èquids viuen sense restriccions entre prats i boscos amb vistes a la vall del Llobregat. "Aquí intentem donar-los l'espai i la companyia que necessiten, i confiem que el temps i aquesta nova vida curi les ferides que cada animal porta a dins. Normalment, els hi canviem els noms, perquè són el vestigi d'una vida passada, sovint plena de maltractaments i abusos. Alguns cavalls han arribat amb marques al rostre degudes a morrions de filferro espinat, i tenen tanta por dels homes que és gairebé impossible acostar-s'hi."

Esperit de gautxo

El Marc, òbviament, queda exclòs d'aquesta afirmació. És originari d'Arsèguel, a l'Alt Urgell, però té esperit de gautxo, ja que ha viscut a la pampa argentina cavalcant, menjant i dormint entre grans ramats. Ell s'encarrega de tota l'organització pràctica de Miranda, des del manteniment dels exemplars

fins a la gestió del menjar o els trasllats entre les pastures, i no hi ha animal que es resisteixi a les seves cures. "La majoria de cavalls ens arriben a través de les administracions, després d'un decomís, perquè els seus antics propietaris no estan a l'altura, per ignorància o maldat. Un quadrúpede no es pot cavalcar abans dels set o vuit d'anys perquè el seu cos encara no està format per suportar aquests esforços, però sovint ja es munten amb tres anys, i això els provoca greus malformacions que condicionen la seva existència. Hauríeu de veure com canvien els animals quan corren lliures!", exclama el Marc. "Fa poc van arribar dos cavalls molt maltractats que pertanyien a un grup de vint-i-un exemplars confiscats al seu amo per desnutrició. La resta de la partida es va distribuir entre altres entitats que no tenen tant d'espai o coneixement per recuperar-los, i malauradament els únics que han sobreviscut són els que ara són al Pla de l'Orri."

La Fundació Miranda no és, però, una guarderia o un hospital. El seu projecte va molt més enllà dels cavalls, i vol integrar territori, animals i persones en una sinergia que afavoreixi a tothom. Els animals contribueixen a la prevenció dels incendis netejant el sotabosc, recuperen antics camins, marges i pastures, i alhora eliminen espècies vegetals invasores com el seneci del Cap, nociu i verinós per a la fauna local. Si els objectius són fermes, molt més inestable és el marc on es desenvolupen. La legislació no preveu una explotació ramadera sense producció i, per tant, la fundació està exclosa dels ajuts al sector i d'un accés paritari a l'adquisició de terrenys necessaris per alimentar els èquids. La sequera i els incendis d'aquest any han empitjorat encara més les coses, i les administracions que demanen ajuda ràpida a l'hora d'adoptar animals no treballen amb la mateixa velocitat ni entusiasme quan es tracta de facilitar un canvi de model

més sostenible per a l'ambient. Ni tan sols els professionals del sector estan preparats, com comenta la Rosa: "Molts veterinaris no han tractat mai un cavall en llibertat, i les úniques patologies que coneixen són les d'exemplars en captivitat, mal alimentats i treballats, que no tenen res a veure amb les problemàtiques dels exemplars lliures".

Recuperar la transhumància

A Catalunya la Fundació Miranda també obre camins, literalment, en un altre àmbit: són els únics que han recuperat la transhumància dels èquids, entesa com l'activitat que travessa diversos territoris per portar els ramats d'un indret a un altre, llunyans entre si. A diferència de moure els animals a distàncies curtes, la logística d'una activitat de diverses jornades és complexa i implica talls de carreteres, sol·licitud de permisos, muntatge de campaments i un acurat estudi de l'itinerari per arribar

NOUS CAMINS La Fundació Miranda ha recuperat la transhumància dels èquids. La logística d'una activitat de diverses jornades és complexa i implica talls de carreteres, sol·licitud de permisos, muntatge de campaments i un acurat estudi de l'itinerari per arribar a destí sense contratemps.

a destí sense contratemps. Tot això no s'organitza d'un dia per l'altre i, per tant, cavalls, genets i acompanyants han d'estar preparats.

El Marc arregla una euga, la Pastoreta, per a una jornada important. S'ha de moure un grup d'èquids del Pla de l'Orri a les pastures baixes a la vora de l'embassament, on tindran més menjar i aigua; i escollir un bon cavall de guia és fonamental. El trasllat implica certa tensió: els animals voldrien córrer lliures arreu i s'han de conduir perquè ningú prengui mal, sobretot quan caminen o travessen carreteres i poblacions habitades. "Fa anys que no cavalco la Pastoreta, però és sempre un exemplar fantàstic. No li poso sella, només els arreus. Ja ens entenem, ella i jo...", diu el Marc mentre acaricia la seva companya d'aventures.

L'altre suport és l'Alfredo, un dels col·laboradors de la fundació. Ell sempre ha estat lligat als cavalls perquè el seu avi en tenia alguns. Després de fer una primera transhumància ja no se n'ha perdut cap més, i és un ajut inestimable en tots els desplaçaments. I com ell altres persones que formen part de l'equip que ajuda la Rosa i el Marc a tirar endavant el seu somni. Com la Pilar, que s'ha dedicat sempre a les entitats socials; a Miranda s'encarrega de les relacions amb l'administració i a la captació de fons. O com l'Amanci, que va deixar la seva feina per dedicar-se a projectes personals sense ànim de lucre i ara fa tasques de gestió a la fundació. O com l'Anita, que és una auxiliar de veterinària suïssa que va marxar del seu país per venir a Catalunya a treballar amb els cavalls. I també hi ha l'Amparo, que s'encarrega de la neteja i del menjar quan venen els grups al Pla de l'Orri: "De petita a la Rosa ja li agradava cantar i jugar amb els animals. Érem companyes

d'infància, però vam perdre el contacte durant quaranta anys; quan la vaig trobar a internet vaig apadrinar un dels seus cavalls, i ara pujo sempre que puc per donar un cop de mà". La Rosa l'abraça amb tendresa i diu que sense ella tot això no funcionaria...

Com no ho faria sense l'energia de l'Àlicia, que s'encarrega de les finques del Garraf, on la posició de la fundació és diferent: la seva tasca és la gestió de 1.000 hectàrees del Parc i d'algunes propietats privades on els èquids mantenen l'equilibri d'un territori massa aspre perquè els

cultius hi siguin rendibles. Una gestió amb l'inconvenient de l'endèmica falta d'aigua de la zona, a la qual s'afegeixen les difícils relacions amb els caçadors, que ja una vegada van matar un petit poni. I ara que els incendis han reduït la superfície de pastura en quasi 200 hectàrees, tot es fa més costa amunt: "Les flames van obligar-nos a demanar ajuda als veïns de les urbanitzacions i gràcies a ells vam poder reubicar els cavalls en jardins o espais provisionals, però el territori no es recuperarà a

temps per a l'hivern i haurem de suplementar amb farratge, que costa massa diners. És un desastre...", exclama abatuda l'Àlicia mentre repassa un filat enmig de camps calcinats.

Una bona notícia

Enmig de tantes dificultats arriba una bona notícia: la Fundació Miranda ha signat un conveni amb el departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural per gestionar un ramat de cavalls Przewalski a la Reserva Nacional de Caça de Boumort, propietat de la Generalitat de Catalunya. Aquesta raça és la varietat més antiga existent en l'actualitat, i es considera que està en perill d'extinció a escala

Els animals contribueixen a la prevenció d'incendis amb la neteja del sotabosc

mundial. Els ramats que sobreviuen es van poder salvar gràcies al fet que un explorador rus (d'aquí el seu nom) en va capturar uns exemplars a Mongòlia i es va iniciar un programa de cria que està donant els seus fruits.

Al nostre país l'únic reducte d'aquesta espècie és a Boumort, on van arribar quatre cavalls arran d'un rescat en un zoo clausurat d'Andalusia, que es va dur a terme gràcies a la Laura Riera, membre de la FAADA (Fundació per a l'Assessorament i Acció en Defensa dels Animals), que va demanar a la Rosa una col·laboració per acollir aquests animals únics. La Facultat de Veterinària de la Universitat de Lleida i el Centre Tecnològic Forestal de Catalunya també hi participen, i ara aquesta sintonia es podria ampliar amb una entitat francesa, l'Association Pour le Cheval Przewalski-TAKH, i amb un parc natural d'Hongria per a un possible intercanvi d'experiències.

La Pastoreta toca les aigües de l'embassament junt amb la resta del petit ramat, curiosos d'explorar el que serà casa seva en els mesos vinents. El Marc i la Rosa preparen un senzill àpat de camp per celebrar una altra petita fita en el camí. Les ombres d'un futur incert planen sobre la fundació, condicionada per la manca de recursos, però fins i tot davant les adversitats la conversa és alegre, plena d'històries i anècdotes que omplirien molt més que un article de diari. Potser no publicaran mai un llibre d'aventures com el de Gulliver, però les pàgines que ara estan escrivint poden posar les bases d'una nova relació entre humans, èquids i territori en un món rural que lluita encara per preservar els seus valors.

I, mentre contemplen els cavalls corrent en llibertat, als ulls de la Rosa i el Marc s'hi llegeix un únic desig: que el pròxim capítol del seu intens viatge acabi amb un senzill però segur "continuarà..." ●